

Cik aizsargāti ir īpaši aizsargājami meža biotopi Latvijā?

Latvijas Dabas fonds
Viesturs Lārmānis
2009.01.16.

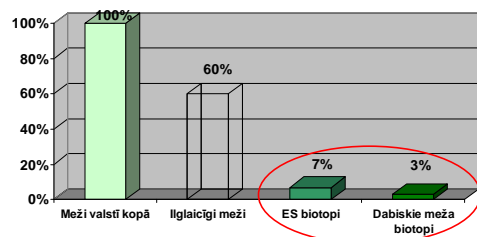
Īpaši aizsargājami meža biotopi

– meža biotopi, kas uzskaitīti Biotopu direktīvas pielikumā un no Sugu un biotopu likuma izrietošos MK noteikumos

Biotopu aizsardzības statusu novērtējot, jāņem vērā:

- 1) Biotopu direktīvas 2.panta 1.punkta direktīvas mērķi attiecinā uz **valsts teritoriju kopumā**, 2.panta 2.punkts nosaka, ka šī mērķa sasniegšanai **īsauglabā vai jāatjauno** biotopiem **labvēlīgs aizsardzības statuss** un savukārt tā definīcija paskaidro, ka tas par labvēlīgu tiek uzskatīts, ja nodrošināta biotopa aizņemto teritoriju **stabilitāte vai paplašināšanās dabiskā areāla robežās** (tātad arī ārpus Natura 2000 teritorijām)
- 2) Direktīva nosaka pienākumu sasniegt rezultātu, t.i., ne vien sagatavot atbilstošus likumus u.tml., bet panākt biotopu reālu aizsardzību dabā
- 3) Labvēlīgu aizsardzības statusu raksturo skaitliski dati, kas jāizvērtē salīdzinājumā ar sākotnējo stāvokli (Latvijai tas ir Direktīvu objektu skaitliskais stāvoklis 2004.gadā; attiecībā pret Sugu un biotopu likuma tas ir stāvoklis 2000.gadā)

Cik lielas platības aizņem īpaši aizsargājami meža biotopi?

Oficiālais biotopu statuss (2001. – 2006.g.)

http://biodiversity.ecnet.europa.eu/etcd/17/databasreport?group=0762000v07620202&country=LV®ion=

EIONET
European Topic Centre on Biological Diversity

SEARCH RESULTS

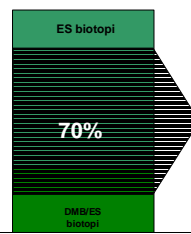
Choose a group and then a country. Optionally, further refine your query by selecting one of the available biogeographical regions for that country.
NOTE: Texts in blue shows relevant information on mouse over and rows in italic shows data not taken into account when performing the assessments (marginal presence).

Group: forests Country: Latvia Bio-region: ESTar

Current selection: forests, Latvia - All biotope zones.

habitat	Biotope	Range (km²)	Area (km²)	Struct. & Future	Overall area	Graded maps (km²)	Quality
		1990	2000	1990	2000	1990	2000
6020 - Upland oak	001	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Forest of oak	002	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	003	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	004	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	005	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	006	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	007	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	008	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	009	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	010	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	011	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	012	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	013	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	014	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	015	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	016	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	017	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	018	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	019	4450	4450	100	100	7390	7390
6020 - Oak forest	020	4450	4450	100	100	7390	7390

Faktiskais biotopu statuss

Vismaz 70% ES biotopu un līdz 35% DMB, kas vienlaikus ir arī ES biotopi, šobrīd nav apzināti, nav uzskaitīti – to nociršana vai nenociršana faktiski atstāta nejausības ziņā

Kopā ap 216100 ha DMB un ES biotopi, kas savstarpēji pārsedzas

Faktiskais biotopu statuss – Vai varētu būt tā, ka grafiks rada pārspīlētu ainu, jo neapzinātie biotopi bieži pārsedzas ar aizsargātām vietām?

Kopā ap 216100 ha DMB un ES biotopi, kas savstarpēji pārsedzas

***lielāko daļu no zināmajiem DMB bez aizsardzības pazīmes aizsargā LVM pēc savas iniciatīvas**

Diez vai,
 jo ap 70% ES biotopu atrodas ārpus aizsargātām dabas teritorijām (Natura 2000) un arī šo teritoriju iekšpusē ne visu ES biotopu platību nosedz atbilstošs aizsardzības režīms,
 jo ap 57% pat no zināmajiem* DMB ir bez aizsardzības pazīmes MVR

Oficiālais statuss – optimistiskāka aina nekā bija sākuma brīdī radusies dēļ atšķirīgām aprēķinu metodēm un aptuvenajiem izejas datiem – to viegli apšaubīt, jo nav vērtēta iespējamā ciršanas apjomu ietekme, par lielāko daļu biotopu vispār nav zināms, kur tieši tie dabā atrodas un regulāri tiek konstatēti biotopu iznīcināšanas gadījumi

Code	Name	Area (km²)	Year	Status	Quality
ES01
ES02
ES03
ES04
ES05
ES06
ES07
ES08
ES09
ES10
ES11
ES12
ES13
ES14
ES15

Faktiskais biotopu statuss – Cik ātri tie izzūd?

Kopā ap 216100 ha DMB un ES biotopi, kas savstarpēji pārsedzas

Ja šie 70% ES nozīmes biotopu arī turpmāk paliek nejaucības ziņā un pieņem, ka tie no jauna nerodas, tad:
 – katru gadu tiek nocirsti vismaz 2% šo biotopu,
 – no 2004.–2008.gadam varētu būt nocirsti ap 10%

Kas notiek ar biotopiem, ja īstenojas pieļautais palielinātais ciršanas apjoms valsts mežos?

Proportcionāli ciršanas apjoma pieaugumam pieaug arī valsts mežos nocirstais ES nozīmes biotopu daudzums

Lielākā daļa ES nozīmes biotopu atrodas ilglaicīgos mežos un lielākā daļa no tiem ir galvenās cirtes vecumā vai vecāki

84% no ilglaicīgajiem ir valsts meži

Tas nozīmē, ka gandrīz proporcionāli ciršanas apjoma pieaugumam valsts mežos pieaug arī ES biotopu nociršanas gadījumu skaits valstī kopumā un nevar uzskatīt, ka tas kompensējas ar ciršanas samazināšanos pārējos mežos

Kādas problēmas rada biotopu platību samazināšanās?

- likuma un starptautisko saistību pārkāpums visticamākais, ka jau ir noticis, jo pašreizējā procesi un aplēses pierāda, ka maz ticams, ka biotopi joprojām ir 100% daudzumā pret sākotnējo – kas ir minimālā prasība saistību izpildē,
- diezgan drīz, bet vēl drīzāk, ja īstenošies attiecībā pret neapzinātajiem biotopiem nekontrolēts ciršanas apjomu palielinājums, biotopu platību sarukums kļūs tik pamanāms, ka to nāksies arī oficiāli atzīt,
- juridisku saistību pārkāpuma parasti nozīmē sankcijas un prasību atjaunot izpostīto.

Varbūt ir kādas izredzes pierādīt mūsu valsts īpaši unikālās ciešanas dēļ daudz lielākām aizsargājamo teritoriju platībām salīdzinājumā ar citām valstīm un dabūt atlaides, vai varbūt lētāk ir samaksāt soda naudu un nesargāt?

Var jau būt, bet jāatceras, ka:

- mūsu īpašajai situācijai varētu būt grūti noticēt, jo, piemēram, vidēji ES Natura 2000 teritorijas aizņem vairāk platības nekā tas ir mūsu valstī,
- ES kopā ar mūsu valsti ir apņēmusies līdz 2010.gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos vispār, t.i. īpaši aizsargājamo biotopu, kas aizņem ap 7% no mežiem, aizsardzība ir tikai daļa no tā kopuma, kas būtu jāpaveic,
- diez vai no likuma pārkāpuma var tā vienkārši atpirkties samaksājot soda naudu – parasti kopā ar sankcijām tiek pieprasīta arī izpostītās vērtības atjaunošana – šīs abas lietas kopā noteikti izmaksā vairāk nekā esošu dabas vērtību saglabāšana.

Ko vajadzētu darīt?

1) apzināt un aizsargāt visus DMB visā valstī, jo tie nosedz pašu vērtīgāko ES biotopu daļu un tie uztur arī vismaz 24 īpaši aizsargājamas sēņu, ķērpju, sūnu, kukaiņu un gliemežu sugas, kā arī tie ir dzīvotnes vairākām īpaši aizsargājamām meža putnu sugām,

2) visā valstī apzināt un nodrošināt kopplatību nesamazināšanos arī tiem ES biotopiem kas nepārsedzas ar DMB,

3) biotopu aizsardzība jāplāno balstoties uz ainavekoloģisko skatījumu un ņemot vērā biotopu iespējamo attīstību nākotnē, jo mērķis ir nevis savākt abstraktas platību summas, bet parākt arī to, ka šīs platības spēj uzturēt visas ekoloģiskās funkcijas, kas nepieciešamas, lai saglabātos visas biotopiem raksturīgās savvaļas sugas

Paldies par uzmanību!